

Spojené státy americké

1. Místo názvu Spojené státy americké se nejčastěji používá zkratka

- A. SSA.
- B. NHL.
- C. USA.

2. Spojené státy leží na

- A. jižní polokouli.
- B. severní polokouli.
- C. rovníku.

3. Spojené státy jsou

- A. federativní prezidentská republika.
- B. federativní prezidentské království.
- C. královská prezidentská federace.

4. USA sestávají

- A. z 5 států.
- B. z 50 států.
- C. z 500 států.

5. Spojené státy americké mají suchozemské hranice

- A. s Ruskem, Kanadou a Mexikem.
- B. s Kanadou.
- C. s Kanadou a Mexikem.

6. V USA se platí

- A. dolary.
- B. tolary.
- C. volary.

7. Na vlajce USA najdeme

- A. 50 bílých hvězd v modrém poli, sedm červených a šest bílých pruhů.

- B. 13 bílých hvězd v červeném poli, 50 modrobílých pruhů.
- C. 13 bílých, 13 modrých a 13 červených hvězd a pruhů.

8. Hlavním městem USA je

- A. New York.
- B. Washington, D.C.
- C. Los Angeles.

9. Americký prezident sídlí

- A. v Zeleném mrakodrapu.
- B. v Bílém domě.
- C. v Modré vile.

10. Při sportovním fandění Američané nejraději ukusují

- A. nehty.
- B. rohličky.
- C. kuřecí křídla.

11. Socha svobody

- A. se nachází na ostrově u New Yorku.
- B. je hračka, se kterou si mohou děti hrát, jak chtějí, tedy svobodně.
- C. je to dar Velké Británie Spojeným státům.

12. Symbolem USA je

- A. kočka běloocasá.
- B. liška bělovousá.
- C. orel bělohlavý.

13. Kapitol, živou hmyzí zoo a Fordovo divadlo najdeme

- A. v Honolulu.
- B. ve Washingtonu, D.C.
- C. v New Yorku.

14. Za objevitele Ameriky pro Evropu je považován

- A. Kristoff Sven Olaf.
- B. Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic.
- C. Kryštof Kolumbus.

15. Washington, D.C., byl postaven ve stylu

- A. Hollywoodu a Vídně.
- B. starověkého Říma a Versailles.
- C. Paříže a Londýna.

16. Mac and cheese je

- A. pokračování filmu Butch Cassidy and the Sundance Kid.
- B. oblíbené jídlo z těstovin a sýra.
- C. značkový obchod s oblečením.

17. Hula je

- A. tradiční havajský tanec.
- B. výkřik „hurá“ malých Američanů, kteří ještě neumějí „r“.
- C. havajský typický ovocný pokrm.

18. Havajské ostrovy

- A. tvoří 19 ostrovů.
- B. jsou teplotně vhodné ke koupání jen 1 měsíc v roce.
- C. vznikly sopečnou činností.

Krajánek

Únor 2020

Téma: Věda

Jablko nepadá daleko od stromu

Původ tohoto starého antického přísloví se mi nepodařilo dohledat. Přišlo k nám možná z Turecka, nebo z Asie a natolik zlidovělo, že ho používáme dodnes.

Přísloví poukazuje na to, že se často děti podobají svým rodičům, nejen tím, jak vypadají, ale i tím, jak se chovají.

Například je-li vaše máma vědkyně, budete ji možná následovat a stane se z vás etnografka nebo fyzička. Má-li váš táta vlnité vlasy, je pravděpodobné, že se vám ty vaše budou také vlnit. Ve vědě se tomu říká genetika.

Podle mého názoru by se mohlo tohle přísloví malinko pozměnit. Je sice pravda, že jablko nepadá daleko od stromu, ale když jej někdo vezme ze země, může se dokutálet i mnohem dál. Co myslíte vy?

1 Nejdříve připravíme nasycený solný roztok. Do připravených sklenic nalijeme vodu. Do vody přidáváme sůl a mícháme lžičkou, dokud se sůl nepřestane rozpouštět. Jakmile se sůl už nerozpouští, získali jsme nasycený roztok.

2 Pera upevníme na sklenici pomocí kolíčku na prádlo tak, aby byla ponořená v solném roztoku.

3 Na několik dní sklenice umístíme na teplé místo. Voda se bude postupně odpařovat a na ptačích perech se objeví solné krystaly. Čím větší krystaly chceme, tím déle necháme vodu odpařovat.

4 Asi po třech dnech můžeme pera z roztoku vyndat, přes noc je vysušíme a pak můžeme solné krystaly pozorovat lupou nebo pera použít jako dekoraci.

Slané krystaly

Víte, co je to halit? Přece sůl! Kamenná sůl je jedním z nejobyčejnějších minerálů, který však ke svému životu potřebují jak lidé, tak zvířata. Získává se těžbou v solných dolech, louhováním (ložisko soli se rozpustí ve vodě a pak se sůl získá odpařením slané vody „solanky“) nebo odpařováním mořské vody. Halit tvoří krystaly ve tvaru krychle a při velké koncentraci soli ve vodě jimi můžeme pokrýt prakticky cokoli. Připravte si lupu a jdeme na to!

Budeme potřebovat

- sůl
- vodu
- barevná
husí pírká
- sklenice
(třeba od marmelády)
- kolíčky na prádlo

Obsah

2	Rudolfova přísloví	Jablko nepadá daleko od stromu
3	Úvodník	Ženy ve vědě
4-5	Téma	Je věda věda, nebo není?
6-7	U krajánků	Krajánci, vynálezy a zlepšováky
8-9	Povolání	Univerzita
		Učitel na VŠ
10-11	Volnočasovky	Křížovky a rébusy
12-13	Krajánci na cestách	Havaj
14-15	Putování za chutěmi	Kuřecí křídla
16	Víte, že?	Zajímavosti a výročí z USA
17	České stopy	Martina Benešová
18-19	Krajánková knihovna	Spisovatelka
20-21	Čtení na pokračování	Karneval na louce
22-23	Pověsti a legendy	Ohnivý pán na Švihově
24-25	Logohrátky	Hlásky D, T, N
26-27	Hrátky s češtinou	Barvy, věci, zvířata
28-29	Jazykové hry	Špičkou jazyka na nos
30-31	Komiks	Knedlík a angína
32-33	Hrátky s přírodou	Tisíciletá lípa
34-35	Krajánkově tvoření	Slané krystaly
36	Kvíz	Spojené státy americké
	Příloha	Logohrátky – domaluj si obrázek

20. Noc s Andersenem
Zaregistrujte se!

Krajánek

ČASOPIS nejen PRO ČESKÉ DĚTI ŽIJÍCÍ V ZAHRANIČÍ

Vychází 1. 2. 2020, časopis Únor 2020
měsíčník, ročník 7

Šéfredaktorka: Ivana Kačmaz

Editorka: Zdeňka Strigaro

Korektury: Ivana Bilošová, Zuzana Dorogiová,
Jana Rosell, Marie Švédová, Kristýna Vávrová

Titulní strana: Hana Mlčochová

Sazba: Ivana Kačmaz

krajanek@krajanekvesvete.cz

Vydává Krajánek ve světě z.s.

Rovné 5, 518 01 Dobré. IČO: 07369522

Předsedkyně: Lenka Kanellia

spolek@krajanekvesvete.cz

www.krajanekvesvete.cz

www.facebook.com/krajanekvesvete

© Krajánek ve světě z.s.

Ženy ve vědě

Ne vždy bylo samozřejmostí, aby ženy nosily dlouhé kalhoty a zastávaly mužská zaměstnání. Svou nezávislost i svoje místo ve světě mužů si musely doslova vybojovat.

Kvalifikované profesní uplatnění i vědecká kariéra žen již dnes, v jednadvacátém století, nikoho nepřekvapí, přesto jsou na dále výstředním územím mužů.

Ženy se na vědě podílely od dávných časů, ale stále celosvětově tvoří méně než 30 % výzkumných pracovníků napříč obory a čím výše šplháme po akademickém žebříčku, tím méně žen zde najdeme.

Stále jich však přibývá a dosahují vynikajících úspěchů. Jsou součástí mnoha vědních oborů, významně se podílejí na výzkumu a přichází s přelomovými výsledky. Díky nim se nesmazatelně zapisují do rozvoje české i světové vědy.

11. února slaví výzkumné instituce po celém světě Mezinárodní den žen a dívek ve vědě.

A tak už jistě tušíte, jaké téma si Krajánek vybral pro únorové číslo, ve kterém vám představíme i jednu nadějnou českou vědkyni, o níž v budoucnu jistě ještě mnohé uslyšíte.

Zábavné čtení přeje

Michaela Enžlová

Anežka, Istanbul: Vědkyně letí na konferenci

Je věda věda, nebo není?

Když v češtině chceme vyjádřit, že je něco snadné, že to není obtížné, řekneme: **TO NENÍ ŽÁDNÁ VĚDA!** Pro švadlenu sukně, pro kuchaře polévka, pro artistu kotrmelec... Z toho plyne, že věda jako taková bude asi pěkně zapeklitá záležitost.

Věda je způsob, jakým poznáváme, co nás obklopuje. To hmotné, tedy na co se dá sáhnout, ale i událost či stav, tedy něco nehmátatelného. Živočichům a rostlinám, zdá se, stačí hlas přírody. Ten jim říká, co a jak dělat, aby přežili, uživili se, přečkali sucho i mráz, připravili další generace svého druhu na život a naučili je tomu, co umí oni.

Člověk je od přírody zvědavý a snaží se přijít věcem na kloub. Nespokojí se s tím, že něco je, nebo není. Hned se ptá:

Proč?

Pročpak to?
Jakpak to?

Chce zkrátka vědět. A od vědění je k vědě jen krůček. Pozoruje, zkoumá, dělá pokusy, vyvozuje závěry a vynálezy uvádí do života.

Zajímavosti:

Na přelomu 16. a 17. století u lípy začínal a ukončoval hony hrabě Špork, tajný rada, komoří a milovník umění.

Starolyský rybník, u kterého lípa po dlouhá léta rostla, v roce 1850 docela vyschl. Vesnice se postupně rozrostla a zcela lípu obklopila.

Lípa se proto stala důležitým místem pro vyvěšování zpráv a loučení se s blízkými, co odcházeli na vojnu.

V nedávné minulosti lípa přežila dva ohromné požáry. Oheň jí tak pomohl zbavit se houbové choroby, kterou lípa trpěla.

TISÍCILETÁ LÍPA

Taxus baccata

DRUH STROMU: LÍPA MALOLISTÁ

STÁŘÍ STROMU: 800–1000 LET

OBVOD STROMU: 610 CM

KDE SE NACHÁZÍ: Stará Lysá

Pověst:

Pod lípou údajně tábořil husitský hejtman Prokop Holý se svým vojskem před slavnou bitvou u Lipan v roce 1434.

Tak třeba kouká za bouřky na oblohu a co nevidí: blesky. A hned mu začnou v hlavě vyvstávat otázky: co to je? Proč to svítí? Proč uhoří zrovna tady? A je tu **meteorologie**.

Nebo strčí hlavu pod hladinu moře a co nevidí: život pod vodou. A už mu zase myšlenky a otázky nedají spát: jak to, že někdo může žít pod vodou? Jak dýchá? A je tu **oceánografie**.

Nebo je takový človíček unavený po práci, sedne si pod strom a tu buch, bací ho jablko do hlavy. Nejen, že má bouli – taky jsem si mohl sednout pod lípu..., ale ještě začne přemýšlet, čím to, že jablko je přitahováno k Zemi... Jó, zase **fyzika**!

Nesmíme zapomenout na veledůležitou vědu – **medicínu**. Pomáhá ošetřit odřené koleno, vyléčit vážné choroby, na které by se dřív umíralo, a provádět i ty nejsložitější operace.

Nebo koukne v noci na nebe a zase: copak to je za lampičky? Velké a malé? Inu, **astronomie**.

Nebo si jde v zimě zabruslit, kecne si, jauvajs! A napadne ho: proč je voda najednou tvrdá? Co se s ní děje? Že by se zrodila **fyzika**?

V létě třeba zajde na zahrádku, utrhne si pěkné zralé červené rajče. A opět mu to nedá. Včera bylo zelené – čím to, že dnes zčervenalo? Věda jménem **biologie** je na světě.

Jak vidno, **VĚDA** je docela složitá. Ale dobře, že ji máme, vid'te, děti! A že máme vědce, kteří svými výzkumy a objevy zlepšují, zpřijemňují a mnohdy i zachraňují životy.

VĚDA A VYNÁLEZY NÁM POMÁHAJÍ V KAŽDODENNÍM ŽIVOTĚ. KTERÝ VYNÁLEZ SE TI LÍBÍ ČI JAKÝ ZLEPŠOVÁK TĚ NAPADÁ?

ISABELKA, 8 LET, LYON

Nejlepší vynálezy jsou léky na uzdravení nemocných a také radiátor, aby nám nebyla zima.

STEFAN, 9 LET, VOORBURG

Vymyslel bych robota, který by stál u přechodu a pomáhal by lidem, kteří se bojí přejít, třeba těm starším nebo slepým. Ten robot by sám poznal, komu musí pomoct.

DAVÍDEK, 6 LET, ST. PÖLTEN

Vynalezl bych opravdový pokémony. Vodní pokémoni by nám například pomáhali hasit oheň.

MÍŠA, 10 LET, OSTROV KOS

Chtěl bych vynalézt přístroj, se kterým bych se mohl přemísťovat z místa na místo bez jakéhokoliv pohybu. Teleport. Abych se mohl teleportovat během vteřiny z Řecka do Čech za babičkou.

FANY, 11 LET, FRANKFURT

Mě napadá koloběžka. Jezdím na ní do školy. Ušetří mi spoustu času, jsem rychleji ve škole a mohu ji vzít s sebou bez problému do tramvaje či autobusu.

KAČKA, 11 LET, MLADÁ BOLESLAV

Teleportace, abych nemusela chodit pěšky do školy.

KNEDLÍK

A ANGÍNA

ANEŽKA, 5 LET, ISTANBUL

Nevím. Chci si jen hrát. Někdy u toho dělám binec, protože si vyrábím třeba sliz a modelínu, stříhám a lepím... To bych pak vymyslela superstroj na úklid, zametání a tak.

VAŠÍK, 7 LET, ISTANBUL

Vymyslel bych obří odpuzovací magnet, který by dokázal odpudit meteorit, aby nespadl na Zemi a nezničil ji a lidi, jak se to stalo s dinosaury.

ANIČKA, 6 LET, WASHINGTON, D.C.

Aby vědci vymysleli něco, abychom neumřeli.

JAN, 12 LET, BRUSEL

Bylo by suprový, kdyby třeba jídlo, které si objednáme domů, přivázely drony místo lidí, kteří jídla vozí na motorkách. Tak bychom snižovali znečištění planety skleníkovými plyny.

TOBIAS, 12 LET, VOORBURG

Vymyslel bych sprej, který si nastříkáš na podrážku, když šlápneš do psího lejna a ten bobek se pak rozpustí a zmizí.

MAREK, 13 LET, MLADÁ BOLESLAV

Něco, co změní hloupé lidi na chytrý.

ANNA, 10 LET, MILÁN

Líbila by se mi teleportace, abychom se mohli rychle přepravit na vzdálená místa. Třeba do Ameriky nebo do Austrálie.

JAKÉ DOMÁCÍ PRÁCE BYS ZRUŠIL(A)?

Odpověď pošli do konce února na e-mail krajanek@krajanekvesvete.cz. Otiskneme ji v dubnovém čísle.

Univerzita

Na univerzitě pracují odborníci, od kterých se toho studenti mohou hodně naučit. Poznáte, kdo se čím zabývá? Napište číslo do kolečka vedle lidí na obrázku.

- 1 **Zoolog** Martin přednáší o zvířatech.
- 2 **Botanik** Petr je odborníkem na rostliny.
- 3 **Chemička** Pavla v laboratoři provádí často i nebezpečné pokusy.
- 4 **Matematik** Jan umí vše perfektně spočítat.
- 5 **Fyzik** Karel se vyzná ve fyzikálních jevech.
- 6 **Parazitolog** Aleš pod mikroskopem zkoumá bakterie a jiné mikroorganismy.
- 7 Vášní **kartografky** Hany jsou mapy.
- 8 **Ekolog** Tomáš se zajímá o životní prostředí a jeho ochranu.
- 9 **Antropoložka** Klára píše odborné články o člověku.
- 10 **Děkanka** Iva je nejvyšší představitelkou fakulty. Udílí třeba diplomy úspěšným absolventům.

„A co byste radši,“ hned pokračoval ve hře, „kdyby lidi neuměli dělat umělý sníh, nebo kdyby neuměli dělat umělé zuby?“

„Určitě kdyby neuměli dělat umělý sníh,“ na to máma. „Představ si, že si při nějaké nehodě vyrazíš všechny zuby a pak do konce života budeš jen huhňat a jíst kaše.“

„A co byste radši,“ přidala jsem se, „nemít jednu nohu, nebo nemít jednu ruku?“ Všichni se odmlčeli. „Já bych raději neměl nohu,“ ozval se táta po chvíli. „Pořád bych mohl řídit aspoň ten náš automat.“

„Už se to tu začíná nějak zvrhávat,“ usmála se máma. „Co kdybychom raději zkusili něco, co se svým tělem dovedeme, když ho máme celé pohromadě? Umíte dát jazyk na špičku nosu?“

Nikdo jsme to nedokázali. Zato na bradu jsme ho dostali já i Jonáš.

Hýbat ušima se mi nepovedlo, ani když jsem na to usilovně myslela. Zvláštní, jak to, že kočky, psi nebo koně dovedou bez problému hýbat ušima, ale já to nedovedu?

„Taky to neumím,“ svěřila se nám máma. „Ale řekla bych, že se to dá naučit. My toho o našem těle vlastně moc nevíme. Jasně, věda toho ví už habaděj. Máme představu, jak vypadáme vevnitř, nebo co se děje s naším tělem při nemoci. Ale já mám třeba mnoho částí těla, o kterých ani nevím. Že je mám, se dozvím, až když mě bolí.“

Zbytek cesty jsem pak trénovala zvedání jednoho obočí a taky zavírání jen jednoho oka. Zavřené levé při pravém otevřeném zvládnou hravě, ale obráceně to neumím. Musím si to víčko přidržet, aby mi neujíždělo nahoru.

Ale teď už se těším na lyžování!

Špičkou jazyka na nos

Jedeme na lyže! Letos jedeme do Itálie, to je od nás z Bavorska kousek. Teda aspoň to říkala máma. Už jedeme a jedeme a vůbec mi to jako kousek nepříjde.

„Jen aby tam vůbec byl sníh, Zuzko,“ natočí se ke mně Jonáš, můj brácha, po nějaké chvíli, co kouká z okna do sluníčka a na holé rakouské kopce.

„Udělej umělej,“ usmívám se, „neboj. Ale to je potřeba spíš v Česku než v Itálii, ne? Určitě sníh bude.“

„Mami, z čeho se vlastně dělá umělý sníh?“ napadne Jonáše.

„Je taky z vody,“ odpoví máma. „A ze vzduchu, bez těch zasněžovacích děl by to nefungovalo. Ale sníh tam bude, koukali jsme se.“ Pak se chvíli zamyslela: „Co byste radši: zimní dovolenou bez sněhu, nebo letní dovolenou bez vody?“

„Zimní bez sněhu, zato s vodou!“ zasmál se Jonáš. „Někde v teplém moři.“

Učitel na VŠ

Jméno: Mgr. Kateřina Kobelková, Ph.D.

Povolání: akademický pracovník – odborný asistent – učitel na VŠ

Věk: 36

Bydliště: Brno, ČR

Čím jste chtěla být jako malá?

Chtěla jsem pracovat se zvířaty jako asi skoro každé malé dítě. Taky si ještě vybavuji obdiv k popelářům.

Co vás na vaší práci nejvíc/nejméně baví?

Baví mě práce s lidmi a různorodost pracovních úkolů, není to žádný stereotyp. Také oceňuji možnost vycestovat v rámci ČR i do zahraničí na různé konference či kurzy. Výhodou je také hodně dovolené a flexibilní pracovní doba. Nebaví mě mnoho zbytečné byrokracie a kolikrát nesmyslné a zmatené požadavky ze strany vedení univerzity. Na začátku školního roku se mi nikdy nechce do výuky, ale stačí překonat první hodiny a už je to OK.

Bez čeho se ve své práci neobejdete?

Bez počítače, kancelářských potřeb apod. Z dovedností je to znalost angličtiny, flexibilita, schopnost komunikace a silný hlas.

V čem musí být člověk dobrý, aby mohl toto povolání vykonávat?

Nebát se vystupovat před lidmi a umět se postavit novým úkolům, samostatnost. Také již zmíněná znalost cizího jazyka.

Co byste poradila někomu, kdo se chce stát učitelem na vysoké škole?

Musí mít cíl získávat další tituly, které jsou po nás požadovány. Pevné nervy na zlobivé studenty. Také výzkum je důležitý, takže mít nějakou vizi ohledně bádání a umět to zrealizovat.

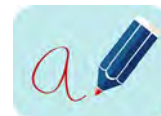
Kdyby měl být učitel na VŠ zvíře, jaké zvíře by byl a proč?

Sova kvůli moudrosti anebo lev, aby se uměl prosadit při psaní různých projektů, odborných publikací atd.

Tři slova, která vaši práci nejlépe vystihnou.

Studenti, výzkum, výuka.

Spoj správně zemi s obrázkem znázorňujícím vědecko-technický vynález – úspěch.

Jurij Gagarin

Alexander Bell

Koh-i-noor

Doplň chybějící slova českých únorových pranostik. Obrázky ti napoví.

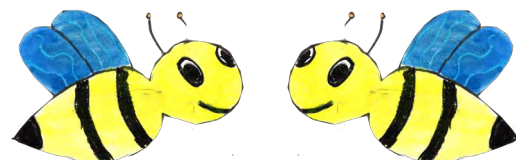
Na svatého Valentýna zamrzne i kolo

--	--	--	--	--

V únoru sníh a led – v létě nesou

--	--	--	--	--

med.

Jestli únor honí mraky – staví březen

--	--	--	--	--	--	--	--

Obrázky: Ada, Nové Město nad Metují

<p>Co je těžké?</p> <p>peří kladivo</p>	<p>Co je hlučné?</p> <p>traktor moucha</p>
<p>Co je dřevěné?</p> <p>tužka pravítko</p>	<p>Co je kovové?</p> <p>pastelky nůžky</p>
<p>Co je skleněné?</p> <p>šálek váza</p>	<p>Co je rychlé?</p> <p>auto boty</p>
<p>Co je tekuté?</p> <p>mléko sýr</p>	<p>Co je měkké?</p> <p>polštář kniha</p>

Ahoj krajánci!

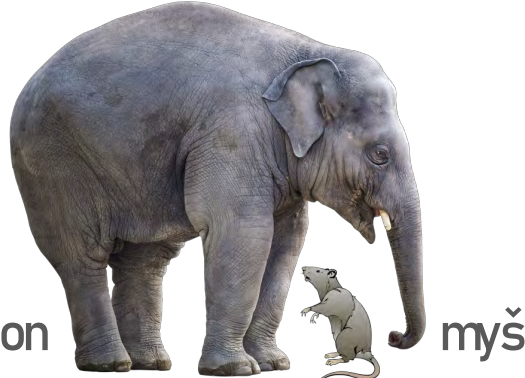
Jsou tady **nové kartičky** a doufám, že se vám budou líbit.

Znáte barvy? Uměli byste popsat některé věci nebo zvířata? Vaše znalosti prověří následující kartičky.

Kartičky si vytiskněte, podlepte nebo zalaminujte a vystříhejte. Potom už můžete kolíčkem na prádlo nebo kancelářskou svorkou označit správnou odpověď. Na zalaminované kartičky lze psát obyčejným fixem a poté vše zase smazat.

Prima zábavu přeje Krajánek

<p>Co je červené?</p> <p>ostružina malina</p>	<p>Co je žluté?</p> <p>pomeranč citrón</p>
<p>Co je modré?</p> <p>švestka hruška</p>	<p>Co je bílé?</p> <p>cukr čokoláda</p>
<p>Co je zelené?</p> <p>zajíc žába</p>	<p>Co je velké?</p> <p>slon myš</p>

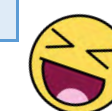
Hledej na mapě loga firem, kterým patří tyto produkty.

D	O	O	F	T	S	A	F	K
H	A	M	B	U	R	G	E	R
L	Í	V	A	N	C	E	S	Á
A	C	U	G	O	D	T	O	H
D	F	R	A	D	E	Č	C	O
A	K	N	I	Č	A	L	A	P
B	A	B	U	R	R	I	T	O

BURRITO, ČEDAR, DONUT, FAST FOOD, HAMBURGER, HLAD, HOT DOG, KFC, LÍVANCE, PALAČINKA, POHÁR, TACOS.

Paní učitelka se ptá dětí ve škole: „Kdo ví kde, je na mapě Amerika?“ Kuba se přihlásí a správně ukáže na mapě. Paní učitelka Kubu pochválí a ptá se dál. „Děti, kdo objevil Ameriku?“ Tereška se přihlásí a odpoví:

Vylušti čtyřsměrku a dozvíš se konec vtipu.

Aloha krajánci! Dnes vás chci pozvat do tropického ráje s úžasnými plážemi, teplým oceánem a nádhernými plážemi – na Havajské ostrovy. Ty se nacházejí uprostřed Tichého oceánu a celé souostroví tvoří několik stovek ostrovů, skal a útesů. Nejznámějšími ostrovy jsou Havaj

(říká se mu Big Island), Oahu, Kauai, Maui, Molokai a Lanai. Ostrovy obývali původně Polynésané a pro Evropany je objevil roku 1778 mořeplavec James Cook. Havaj je nejjižnější stát Spojených států amerických, s hlavním městem Honolulu na ostrově Oahu.

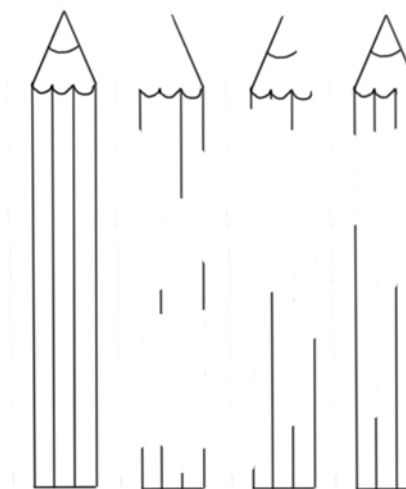

Přijďte kdykoliv! Teploty vzduchu i oceánu jsou vhodné ke koupání po celý rok. Havajské ostrovy nadchnou skoro každého. Jsou zde skvělé podmínky pro surfaře, a kdo nesurfuje, může se potápět a šnorchlovat s mořskými želvami a delfíny okolo barevných korálových

útesů. Z výletních lodí můžete pozorovat velryby kepokaky, které sem na zimu připlouvají od Aljašky. Na Havaji najdete překrásná údolí, tropické pralesy, sopečné pláně, horské pastviny, jehličnaté lesy, poušť, ale i nejdeštivější místo v USA.

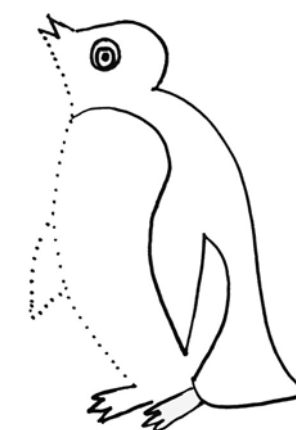
Hlásku *T* jednoduše vyvodíte z hlásky *D*. Šeptem vyslovujete *D* tak dlouho, než se ozve *T*.

Tu je bota,
tam je bota,
tyto boty má náš Ota.
Ota je má od táty,
tyto boty nedá ti.
Co dalšího nese táta?
Podívej se natotata:
Táně koupil stužku,
a Tondovi tužku.

Pokuste se domalovat obrázky a opravit chyby v básničce:

TROUBA troubí písničky,
TRUBKA peče buchtičky.
TRAMVAJ sklízí zelné hlávky,
TRAKTOR vjíždí do zastávky.
TUŽKA, to je zvláštní pták,
TUČŇÁK kreslí, je to tak?
Nebo snad naopak?

*Při hlásce *N* je nutné otevřít ústa, opřít hrot jazyka o dásně za horními zuby a vyslovit *N*.*

Stala se nehoda,
není to náhoda.
Na návsi Alena
natloukla si kolena.
Nanuk jí dá Helena,
už nebolí kolena.

A na závěr ještě doplňovačka:

Ptá se Tondy Vanda,
jak vypadá _____.
V lednu budou laviny,
Psaly o tom _____.
S Danem Jandákem
skáču _____.

Hlásky D, T, N

Tyto hlásky vyslovujeme tak, že opřeme jazyk za horní zuby, necháme otevřená ústa a na dásních tvoříme hlásky L, D, N, přičemž ústa se nesmí zavřít. Jejich správná výslovnost je velmi důležitá proto, abychom v budoucnu správně vyslovovali hlásky R a Ř. Zajímavé, že? Důležitá je ale i pohyblivost jazyka, proto si dáme malou rozvíčku:

Vyplázněte jazyk co nejdál před ústa a držte alespoň tak dlouho, než napočítáte do 10 – stejně jako to umí chameleon.

Vyplázněte jazyk a rychle jím pohybujte zleva doprava, potom zprava doleva – jako šikovní ještěrka.

A pokuste se klapat jazykem a napodobovat dusot kopyt – jako divoký kůň.

Vše si několikrát zopakujte a můžete přidat i cvičení, která již znáte.

Při narození hlásky D doširoka otevřete ústa a opřete jazyk o horní zuby. Když jazyk rychle odskočí, ozve se D. Dup, dup, dup. Zadupejte jako ježek.

**Dudák dudy má,
on mi dudy dá.
Zadudej mi dudku,
udělám ti budku.
Dudy dují dů dů dů,
doma dudat budu.
Tydli dům, tydli dům,
postavíme nový dům.**

Představte si, že jste dudek, bydlíte na stromě a skáčete z větve na větev. Pak roztáhnete křídla pěkně doširoka a proletíte se po okolí.

A až usednete zpět na zem, zkuste domalovat a vybarvit obrázek. (viz příloha)

Havajské souostroví vzniklo sopečnou činností v oblasti oslabeného zemského pláště, kde se nachází horká skvrna (anglicky „hot spot“). V současnosti uvidíte aktivní sopečnou činnost pouze na ostrově Havaj a také probíhá na podmořské sopce Loihi, která však zatím nevyrost-

la nad mořskou hladinu. Na Havajských ostrovech můžete navštívit nejvyšší štítovou sopku světa (Mauna Kea na ostrově Havaj), nejvyšší spící sopku světa (Haleakalā na ostrově Maui) a samotné ostrovy jsou nejvyšším pohořím světa – měřeno ode dna oceánu.

V hlavním městě Honolulu určitě navštivte památník USS Arizona v Pearl Harboru, kde začala válka mezi USA a Japonskem v prosinci 1941. A pouze sto metrů odtud kotví Mighty Mo – loď, na které byla válka ukončena podpisem mírové smlouvy. Na všech ostrovech vás

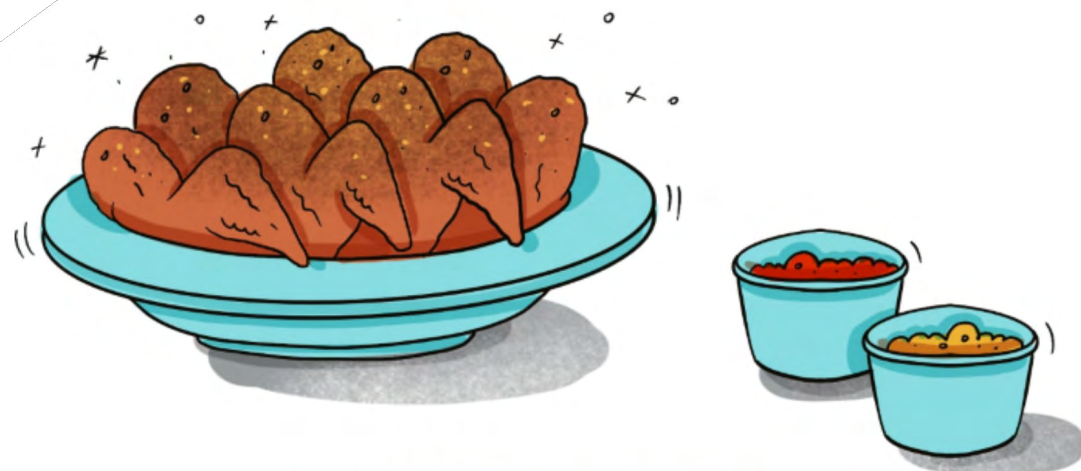
obklopí kromě okouzlující přírody místní tradice – tanec hula, hra na ukulele a známé květinové věnce – lei. Nezapomeňte ochutnat místní kuchyni, na havaji pěstované kokosy a ananasy a shave ice (nastrouhaný led, ochucený nejrůznějšími sirupy).

Kuřecí křídla

Američané milují sledování sportovních pořadů, ať už je to americký fotbal, baseball, basketbal či jiný sportovní přenos. Vždy náruživě fandí a podporují svůj tým, i když třeba jen doma u televize nebo venku s přáteli, nejčastěji v tzv. sport baru. A jednou z nejoblíbenějších pochoutek, které při fandění přikusují, jsou kuřecí křídla. Existuje nespočet variant jejich přípravy: od jemně kořeněných až po pořádně pálivá, smažená či pečená v troubě. Křídla se namáčejí do nejrůznějších dipů a podává se k nim nejčastěji řapíkatý celer a na proužky nakrájená mrkev. Jí se rukama!

Budeme potřebovat

- 10 kuřecích křídel
- 4 lžíce mouky
- 2 lžíce papriky
- 1 lžičku mletého sušeného česneku
- 1 lžičku mletého černého pepře
- 1 lžičku soli
- 3 lžíce másla

Doba přípravy:
15 minut
Pečení:
45 minut

Náročnost:
jednoduché

Ohnivý páň na Švihově

Pan Půta Švihovský z Rýzmberka byl velmi schopný a vzdělaný a již jako velmi mladý se stal nejvyšším sudím Království českého a zastával tento úřad celých dvacet šest let. Zároveň byl i hejtmánem kraje Plzeňského a Prácheňského.

Jenže pan Půta měl velmi tvrdé srdce. Neúprosně a bez slitování nutil své poddané k těžké robotě, krutě je trestal a věznil v hladomornách svých hradů. Dokonce prosadil usnesení o nevolnictví poddaného lidu, který tím ztratil svobodu, stal se majetkem svého pána, byl zkrátka vydán vrchnosti na milost a nemilost. Vypráví se, že se dopouštěl činů vsutku ohavných. A to se mu také stalo osudným...

Tenkrát, jednoho listopadového večera, se stala tajemná událost. Toho dne se již od rána na obloze snad čerti ženili, celý den byla obloha ztemnělá, vítr se proháněl okolo hradních věží. K večeru se z čista jasna ozvalo děsivé zarachocení hromu a nad střechou se objevil ohnivý sloup. Před panem Půtou se zjevil čert a odnesl ho s sebou do pekla. Jediné, co po něm zbylo, byl dým se sirným zápachem.

Když s ním čert vyletěl ze zámku, prorazil ve střechu díru s okraji do černa ožehlými plameny. A i když se snažili střechu opravit, jakmile nastala noc, díra ve

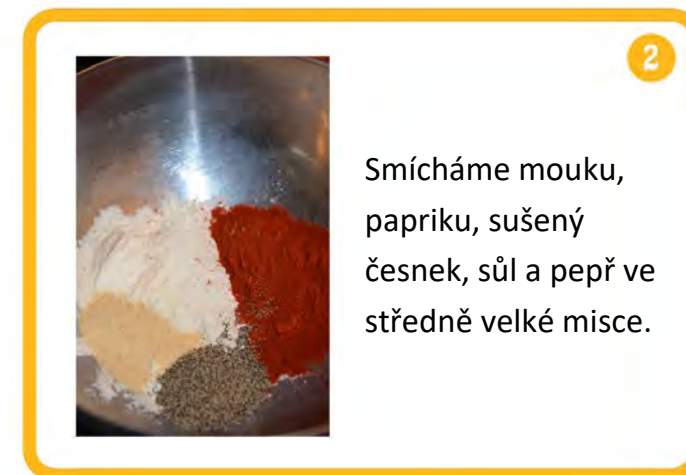
střeše se znovu otevřela. Nejpodivnější bylo, že dírou nikdy nepršelo a ani sníh tudy dovnitř nepadal. Díra zůstala připomínkou hanebného a bezcitného chování pana Půty a varovala jeho nástupce, aby nekráčeli v jeho šlépějích.

Jednou v noci se zjevil pan Půta své manželce. Byl celý ohnivý, na kost vyschlý žárem. Manželka pana Půty se ho nadarmo za jeho života pokoušela napravit, nadarmo ho prosila, aby zacházel lidšěji se svými poddanými. Všechno bylo marné. Když viděla svého muže planoucího ohněm, chtěla jej zachránit před věčným trápením a ptala se ho, jak by mu mohla pomoci.

„Muži drahý,“ zašeptala ustrašeně, „co mám vykonat, abych tě zbavila věčného trápení? Všeho majetku, všeho pohodlí se zřeknu, přinese-li moje oběť tvé duši klid.“

Pan Půta zavrtěl hlavou a odpověděl: „Zaslouženě pykám. Jako ty sama nedokážeš rozbourat náš švihovský hrad a vrátit stavivo, odkud bylo vzato, tak ani já nedokážu odčinit své hříchy, a proto nemohu být spasen!“

Od těch dob se duch Půty Švihovského zjevuje nejen na hradě Švihov, ale i na nedalekých cestách. Je to duch nesmírně zlý, krutý, mlčenlivý a se zamračeným výrazem ve tváři.

Dobrou chut'!

Bon appetit!

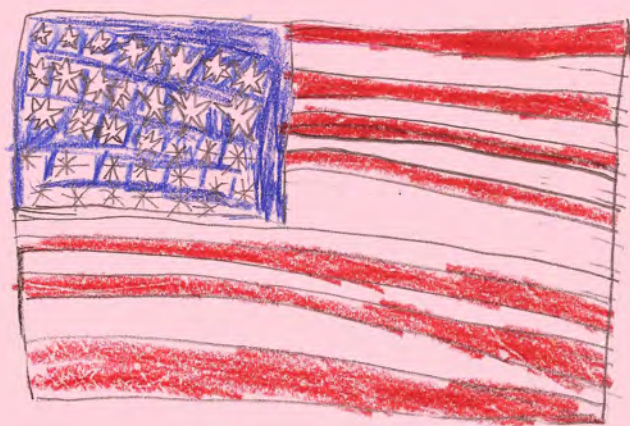

Víte, že symbolem Spojených států amerických je **orel bělohlavý**? Tento vznešený dravec byl v minulosti téměř vyhuben. Naštěstí se tak nestalo, dnes jich zde můžete napočítat na desetitisíce.

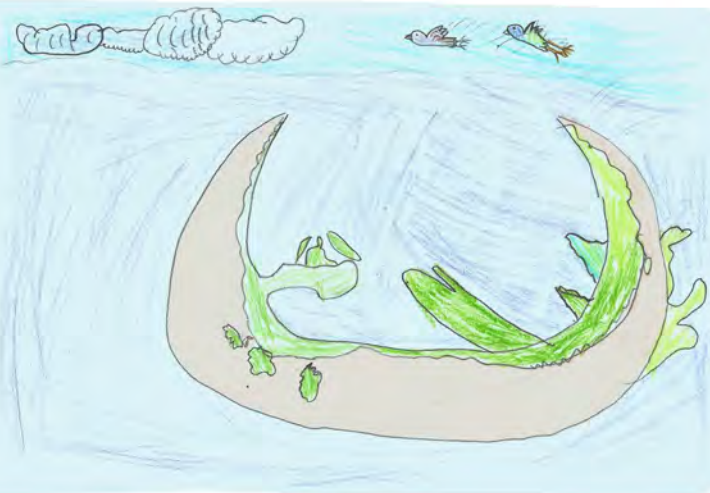

Víte, že americká **Socha svobody**, která se hrdě tyčí na Ostrově svobody u New Yorku, byla darem Francie? Francie do Ameriky poslala vojáky při bojích za nezávislost a takto vzdala hold mladé demokracii.

Víte, že současnou **podobu vlajky USA** s padesáti hvězdami **navrhl v roce 1958 student střední školy**? Tehdy šestnáctiletý student Robert G. Heft ji navrhl během školní práce z dějepisu.

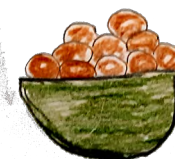

Víte, že **stát Louisiana** na jihu USA leží na **2482 ostrovech**? Ostrovy a ostrůvky Louisiany však ohrožuje stoupání mořské hladiny a eroze, které způsobují jejich potápění do vod Mexického zálivu.

a Černoočka. „Jedna ponožka zelená, druhá červená? Strkaté kalhoty s kapsami? Co to je za novou módu?“

podivuje se žabka Barča prapodivnému oblečení

šáši Toma. Kulaťoučký vtipálek s velkým červeným nosem nezkaží žádnou legraci. „Chtěla byste si vyzkoušet můj klobouček s kopretinou, mladá dámo?“ klaní se Barče a žabáčci se válejí smíchy.

Kluci z Divokého oka hrají své hity. Všichni tančí, zpívají radují se, jedí a pijí... A najednou! Černoočko a žabáci se v jednom chumlu perou o poslední voňavou jitnici. Jejich mlsné jazyčky způsobily pěknou melu. Blondatá paruka i kouzelná hůlka letí vzduchem. Naštěstí zasáhne opravdová Eliška a všechny spravedlivě podělí. „Těším se na ně celý rok!“ brumlá strašidýlko, ale málo platné. Už, už by vyvedl nějakou neplechu, když se loukou rozlehne rána!

První příběhy o Černoočkovi,
Pampelišce a žabáčcích najdete
ve vydáních
č. 07+08/2016–07+08/2017.

„Jéééééé!“ vzhlednou všichni okouzleně k obloze. To Fany! Přichystal jako překvapení na závěr ohňostroj. „Hik,“ škytne si strašidýlko, mrkne na ostatní, zadupá a...

Jedna petarda vyletí tak vysoko, že prorazí ten největší mrak a mezi září barevných světelek se začne sypat hustý bílý sníh. Louka je vmžiku pokrytá nádhernou pokrývkou. „Aaaach, to je krása,“ usmívá se Petra na Fanyho.

„Tu máš!“ hází Černoočko sněhovou kouli po žabáčcích. „To máte za tu jitnici!“ chechtá se a hází další. Tom se přidává a hází jednu po Barče. Ostatní nelení a sněhové koule sviští vzduchem. Eliška se přidává k bláznivé koulovačce, ale nebezpečné koule ve vzduchu mění na tisíce malých třpytivých ledových křišťálů. „Zítra ti přeneš krabici čerstvých vypečených jitniček,“ slibuje Matyáš a hází po strašidýlku ještě poslední kouli. Večer se pomalu chýlí ke konci a vymrzlí, ale šťastní kamarádi se ubírají do svých domovů.

Černoočko

Karneval na louce

„Hurá! Karneval!“ volají žabáčci Matyáš, Lukáš a Josef, sotva se probudí. Na dnešek nemohli dospát. I ostatní kamarádi se na louce probouzejí do únorového rána. Na maskarní rej se těší každý. Obzvláště Černoočko! „Bude mi to moc slušet,“ zkouší si paruku ze zlatých vlasů. Letos se převlékne za Elišku. Dokonce si vyrobil i napodobeninu její kouzelné hůlky. Fany půjde za vodníka. Zelený už je, plavat taky umí, kostým je hotový raz dva. Žabáčata si vyrobila masky ve škole. „Chichi,“ hází na sebe víla Eliška staré prostěradlo

s dírami. „Jsem Černoočko jedna báseň!“ hihňá se dál. Počkejte, až se ti dva potkají!

Štěstí se na ně usmálo a na sluncem zalité louce to vypadá na krásný zimní den. Mají před sebou ale ještě spoustu příprav. „Nasmažit koblihy, upéct dort a perník!“ prozpěvuje si u práce Pampeliška Eliška. „Vyndávám z mrazáku zbytky cukroví z Vánoc, lalala!“ přidává se k ní Petra. O kus dál bere opravář Pepa od řezníka dvacet jitrnic a ovarové koleno: „Mňam, to to voníííí!“ Černoočko zaletí pro kapelu Divoké oko a šášu Toma a rej může začít.

Přišla snad i všechna zvířátka z lesa – veverky, zajíc, srnky s jelenem a nechyběl ani jezevec a medvěd. Největší úspěch slaví kostýmy Elišky

Martina Benešová

Vědkyně a jaderná chemička, která objevila molekulu jménem PSMA-617, která umí včas a přesně odhalit rakovinu prostaty, a navíc ji šetrně a velmi účinně léčit.

Narodila se 20. května 1988 v Ostravě, kde prožila i své dětství. S tátou minerologem chodila zkoumat a rozbíjet kameny a velmi záhy jí učarovaly kameny radioaktivní.

Bavila ji matematika, biologie, fyzika i chemie a měla ráda němčinu. Do školy se vždy těšila a učitelé a učitelky jí připadali jako mnohem větší hrdinové než hasiči a policisté. Vzorné studentce šlo až na občasné pozdní příchody do školy vše hladce. Přesto na otázku: „Čím chceš být?“ odpovědět neuměla. Pak se jí do

ruky dostala kniha o slavné polské vědkyni Marii Curie-Sklodowské, která jako jediná získala hned dvě Nobelovy ceny – za fyziku a za chemii. A bylo rozhodnuto.

Začala studovat jadernou chemii na přírodovědecké fakultě a už v magisterském studiu se věnovala mimo jiné přípravě látek využitelných v nukleární medicíně. Později se jí podařilo získat stipendium na studium doktorátu v Heidelbergu, kde objevila molekulu jménem PSMA-617 a potkala i svého pohádkového prince – dnes už manžela Martina.

Po dvouleté stáži ve Švýcarsku žije dále v Německu, ve volném čase poslouchá metalovou hudbu a má ráda čivavy. Profesně obdivuje Marii Curie-Sklodowskou, Lisu Maitner a Danu Drábovou.

Tato mladá žena s vizáží křehké dívky už ve svých 25 letech učinila objev, jež možná tisícům lidí zachrání život, a ve svých 30 letech založila vlastní výzkumnou skupinu, se kterou se dál bude snažit o záchranu dalších lidských životů. Její molekula PSMA-617 je v posledním stadiu vývoje a testování, přesto už zachránila stovky mužů, kterým rakovina brala život.

Spisovatelka

Bára Hamblin je máma dvou kluků, žije v Praze, původním povoláním je právnička, dnes pracuje v Nevýchově a napsala již dvě knížky pro děti – *Flandil ve školce* a *Flandil u doktora* o různých situacích, se kterými se malé děti s pomocí svých rodičů musí vypořádat.

nakladatel – **spisovatel** – básník – ilustrátor – editor – grafik – překladatel – knihkupectví – audiokniha – čtenář

Nejsi zrovna typická spisovatelka, spíš by se dalo říct, že jsi mimochodem napsala dvě knihy pro děti. Jak tě napadlo něco takového zkusit?

Je to tak. První knížku, *Flandil ve školce*, jsem napsala pro své děti a vůbec jsem nepřemýšlela o tom, že bude vydaná jako kniha pro děti. Prostě to byly jen příběhy pro mé kluky ke čtení u nás doma, před spaním. K vydání knížky mě postrčila až její ilustrátorka Kačka. U druhé knížky, *Flandil u doktora*, už bylo vydání plánované.

Tvoje knihy vydalo nakladatelství Altenberg, o kterém jsme si v Krajánkově povídali minule. Našlo si nakladatelství tebe nebo naopak?

Rukopis své první knížky jsem poslala do několika nakladatelství, ale buď měli zájem pouze o text, nebo text s úpravami, nebo pouze námět. Ale já jsem chtěla vydat knížku přesně tak, jak byla tehdy napsaná a ilustrovaná. Měla jsem pocit, že to tak k sobě patří a tak by to mělo být vydáno. A pokud nebude, tak se to prostě nemá stát. A jed-

nou jsem se s tím svěřila kamarádce Báře a ona mi řekla o snu jejího manžela – že chce mít své nakladatelství. Bára to považovala za znamení, že tohle má být asi ten bod, kdy nakladatelství vznikne. A tak jsme se našli všichni společně.

V knížce *Flandil ve školce* je hlavním hrdinou šnek. Proč jsi vybrala zrovna toto zvířátko?

Protože můj nejmladší syn byl tehdy zamilovaný do našich afrických šnečků, které jsme si ten rok pořídili jako domácí mazlíčky. Měla jsem pocit, že právě tohle naše zvířátko bude tou nejlepší volbou, protože s námi žije doma a mým klukům bude tím pádem blízké.

V pokračování *Flandil u doktora* vyprávíš o situacích, kdy se zvířátka zranila nebo onemocněla a musela k doktorovi či do nemocnice. Jak moc jsi v příbězích vycházela ze zážitků s vlastními dětmi?

Obě mé knížky jsou založené na pravdivých příbězích. Buď se staly mně osobně, když jsem byla malá, nebo mně a mým dětem a nebo někomu, koho dobře znám. Příběh o bradavici se skutečně stal, je to příběh mého staršího syna. Popálenina je můj příběh z dětství, kdy jsem si spálila ruku o kamna při hře na babu u nás na chalupě. Mamka mi pomazala ruku vaječným bílkem, přestože ruka byla bez kůže na povrchu, a vše se po čase opravdu krásně zhojilo. Obě knížky jsou tak deníky mého života. I v další knížce bude veliký kus mého života. Záleží mi na tom, aby knížky byly skutečně „odžité“, aby nebyly vymyšlené.

Kdo byli tví oblíbení spisovatelé knih pro děti?

Má nejoblíbenější dětská knížka byla a stále je *Bubetka v Praze* od Ladislava Dvorského, s ilustracemi od Miloše Nesvadby. Příběhy malých strašidylek o strašení v Praze pro mě jako pro malou byly tak legrační. Četly jsme je s maminkou pořád dokola, každý večer. Střídaly jsme je se *Starými řeckými bájemi a pověstmi* od Eduarda

Petišky. To kouzlo starověku mě vždycky zajímalo, jestli to božstvo skutečně existuje nebo existovalo, a měla jsem pocit, že když tu knížku budu číst pořád dokola, tak se to někdy dozvím. Byly to dlouhé příběhy a to znamenalo, že se mnou mamka bude před spaním hodně dlouhou dobu, než jeden přečte – to se mi líbilo, ráda jsem s ní trávila čas. A většinou jsem ji ukecala na tři pohádky za jeden večer!

Co bys vzkázala dětem, které mluví dvěma jazyky?

Děti, užívejte si dětství, života, jak si ho do teď užíváte. Dělejte to, co vás baví. A dělejte to v češtině nebo v jiném jazyce, podle toho, jak to cítíte.

